

ויהי נעם ה' אלהינו עלינו

"וַיִּרְא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה עֹשׂוֹ אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' כִּן עָשׂוֹ וַיְבָרֶךְ אֹתָם מֹשֶׁה" (שמות לט מג).¹

"וַיְהִי נֶעֱמַ אֲדָנֵי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהוּ" (תהלים סוף פרק צ).²

תוספתא מסכת מנחות (צוקרמאנדל) פרק ז הלכה ח

דבר אחר: "וירא משה את המלאכה והנה עשו אותה ויברך אותם משה" - מה היה ברכה שברכך? אומר להם: תשרה שכינה על מעשה ידיכם.³ ר' מאיר אומר: כך ברכך: "ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים" - אמר להם: כשם שנתעסקתם במלאכת משכן ושרת שכינה על מעשה ידיכם, כך תזכו ותבנו לפניו בית הבחירה ותשרה שכינה על מעשה ידיכם. והן אומרים: "ויהי נועם יי אלהינו עלינו וגו'".⁴

ספרי במדבר פיקא קמג

אמר רבי שמעון: אף על פי שנגמרו כלים שלא בזמנם, אין מחנכים אותם אלא בזמנם. ובמלאכתן מה הוא אומר? "וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אותם משה" (שמות לט מג). מה ברכה ברכם? אמר להם: יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. והם אומרים: "ויהי נועם ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו" (תהלים צ יז). ואע"פ שאין כתוב בתורה מפורש בכתובים שנאמר: "יראה אל עבדיך פעליך והדרך על בניהם" (תהלים צ טז).⁵

ספרא שמיני פרשה א ד"ה ויהי ביום

מה תלמוד לומר "ויהי"?⁶ מלמד שהיתה שמחה לפניו במרום כיום שנבראו בו שמים וארץ. במעשה בראשית הוא אומר: "ויהי ערב ויהי בוקר" וכאן הוא אומר: "ויהי". וכיון שכילו ישראל את מלאכת המשכן, בא משה וברכם, שנאמר: "וירא משה את כל המלאכה... ויברך אותם משה" (שמות לט מג). מה ברכה ברכך? אמר להם: תשרה השכינה במעשה ידיכם.⁷ רבי מאיר אומר: כך ברכך: "ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים"

¹ מעמד הקמת המשכן וחונכותו מתוארים גם בספר במדבר פרקים ז-ח ואף זכה שם לכותרת "חונכות המשכן", "זאת חונכות" ונקרא בסדר התפילה בימי תחילת חודש ניסן; ונקשר מאוחר יותר אף לחג החנוכה ההיסטורי. בפרשתנו, פרקים לט-מ, המסיימים את הפרשה ואת ספר שמות כולו, מתוארת יותר השלמת המלאכה, הבאת כל מרכיבי המשכן אל משה ומשיחתם (אף ההקמה מוזכרת כאן). ועוד "תוספת קטנה" יש בפרשתנו, שאיננה בתיאור המקביל בספר במדבר והיא, הברכה שמשם מברך את העם, בפרט את העושים במלאכה. "ויברך אותם משה", סתם המקרא ולא פירש מה טיבה של ברכה זו אשר אולי גם מצטרפת לברכות אחרות "אשר בך משה איש האלהים את בני ישראל".

² לפי אחת השיטות שנראה להלן, הברכה שברך משה את עושי המלאכה היא פסוק זה מספר תהלים. הפסוק מסיים את פרק צ בתהלים (אשר נפתח במילים: "תפילה למשה איש האלהים") ומיד אחריו מופיע הפסוק הפותח את פרק צא: "יָשֵׁב בְּסֵתֶר עֲלִיּוֹן בְּצֵל שְׁדֵי יְתָלוֹן". סמיכות שני פסוקים אלה (החלוקה לפרקים היא כידוע הרבה יותר מאוחרת ואיננה "יהודית"), ודאי שלא נעלמה מעיני הדרשן והיא שנתנה, ללא ספק, את האסמכתא לדרוש את הפסוק "ויהי נעם" בהקשר של סיום מלאכת המשכן, כפי שנראה.

³ על מעשה ידיכם. על מה שעשייתם. על המשכן וכליו שהשלמתם. שעשייתכם תמלא את ייעודה ותשרה במשכן השכינה.

⁴ ראה סדר עולם רבה פרק ו בפירוט סדר האירועים: "ירד ב' בתשרי והוא היה יום הכיפורים, ובישרם שנתרצה לפני המקום, שנאמר: וסלחת לעווננו ולחטאתנו ונחלתנו (שמות לד ט). לפיכך נתקיים יום חוק וזכרון לדורות, שנאמר: והיתה זאת לכם לחוקת עולם (ויקרא טז לד), ויהי ברדת משה וגו', וישבו אליו וגו', ואחרי כן נגשו כל בני ישראל ויצום וגו' (שמות לד), מה צום, צום לעשות את המשכן. התחילו לעסוק במלאכת המשכן, ויבאו כל איש אשר נשאו לבו וגו' (שם לה כא). וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אתם משה (שם לט מג). מה ברכה ברכם? אמר להם: יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. והם אמרו: ויהי נעם אדני אלהינו עלינו וגו' (תהלים צ יז). רבי מאיר אומר: לא כן אמר להם, אלא: ה' אלהי אבותכם יוסף עליכם וגו' (דברים א יא). אמר להם: אשריכם ישראל שזכיתם לעבודת המשכן, וכשם שזכיתם לכך, כך תזכו שינתן לכם בית הבחירה ושתשרה שכינה בתוכם, שנאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמות כה ח)".

⁵ מעשה ידינו כוננה עלינו - במשכן, ומעשה ידינו כוננהו - במקדש לעתיד לבוא. ומכאן גם הקשר הברור לשירת הים (שמות טו יז), שם מדובר במקדש הקבע בארץ ישראל: "תִּבְאֵמוּ וְתִטְעֲמוּ בְּהַר נְחֻלְתְּךָ מִכּוֹן לְשִׁבְתְּךָ פְּעֻלַּת ה' מִקְדָּשׁ אֲדָנֵי כּוֹנֵנֵנוּ יְדִיךָ". באים בני ישראל ואומרים לקב"ה (או למשה): אתה אומר שהקב"ה יכונן את בית המקדש, אבל כשם שידינו שלנו כוננו את המשכן (מעשה ידינו כוננה עלינו), כך נזכה גם להשתתף בכינון בית המקדש, משכן הקבע בארץ ישראל ("ומעשה ידינו כוננהו"). ועל זה מסיים המדרש ואומר שדבר זה, שבני ישראל אכן יזכו לשנות את "כוננו ידך" למעשה ידינו כוננהו, אינו בתורה, אך מפורש בכתובים, אם נלך בסוף פרק צא בתהלים עוד פסוק אחד אחורה, נמצא לפני הפסוק: "ויהי נעם ה' אלהינו עלינו", את הפסוק: "יראה אל עבדיך פעליך והדרך על בניהם". כך נראה לנו לדרוש מדרש זה.

⁶ הזכרנו ואף השונו את תיאור הקמת המשכן שבסוף ספר שמות עם זה שבספר במדבר, סוף פרשת נשא, אבל יש גם לספר ויקרא מה לומר בנושא זה: "ויהי ביום השמיני", הוא היום השמיני למילואים, א' בניסן, לאחר שבעת ימי המילואים (ראה רש"י ראש פרשת שמיני). והשווה "ויהי" זה מול "ויהי ביום פלות משה להקים את המשכן וכו'" (במדבר ז א).

⁷ התוספתא לעיל היא המקור היחידי ללשון "על מעשה ידיכם" (וכן הוא בפסיקתא זוטרתא (לקח) טוב בפרשת שמיני, אך נראה שהוא פשוט ציטוט של התוספתא). בכל שאר המקורות הנוסח הוא: "במעשה ידיכם", לשון שלכאורה מתאימה יותר לתחילת עבודת המשכן, לא לסיומה, כמו שמברכים משהו שיצליח בעשיית דבר מה. אך נראה ששני הלשונות אחד הם וגם כאן "במעשה ידיכם"

(דברים א יא)⁸. והם אמרו לו: "ויהי נועם ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו" (תהלים צ יז). ועל אותה שעה הוא אומר: "צאינה וראינה בנות ציון" - בניס המצויינים. "במלך שלמה" - במלך שהשלום שלו. "בעטרה שעטרה לו אמו" - זה אהל מועד שמצוייר בתכלת ובארגמן ובתולעת השני ובשש ... "ביום חתונתו" - ביום ששרתה שכינה בבית. "וביום שמחת לבו" - ביום שירדה אש חדשה ממרום וליחכה על המזבח את העולה ואת החלבים.⁹

במדבר רבה פרשה יב

וכן אתה מוצא במשה, שנתן נפשו על שלושה דברים, ונקראו על שמו. ואלו הם? דינים, תורה ומשכן. ... המשכן מניין? שכן אתה מוצא, שהיה משה מחזר על האומנים בכל יום ובכל שעה ללמדם כיצד יעשו את המלאכה, שלא יטעו בה, לפי שאמר לו הקב"ה: "וראה ועשה בתבניתם"¹⁰ אשר אתה מראה בהר" (שמות כה מ). ולכך כתוב על כל דבר ודבר: "כאשר צוה ה' את משה" - שלא היה זז מעל גביהם. וכן הוא אומר: "וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה, כאשר צוה ה' כן עשו. ויברך אותם משה" (שם לט מג). מה ברכה ברכם? אמר: "ויהי נועם ה' אלהינו עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו" (תהלים צ יז). אמר להם: תשרה השכינה במעשה ידיכם.¹¹

מדרש תהלים (בובר) מזמור צ

[יט] ויהי נועם ה' עלינו. אמר ר' הונא: נפשי מן דכלתא ועיינא מן קרחתא.¹² אמרו לו: נתת תורתך לנו, וכבודך בעליונים? אתמהא! היכן שנתתה תורתך - תן כבודך. הוי: "ויהי נועם ה' אלהינו עלינו". אמר להם הקב"ה: לשעבר על ידי שנבנה בית המקדש על ידי בשר ודם, לפיכך חרב ושם וסילקתי שכינתי מתוכו. אבל לעתיד לבוא, אבננו ואשכין שכינתי בתוכו, ואינו חרב לעולם.¹³

במדבר רבה פרשה יב סימן ג

הכוונה היא מכאן ולהבא, היינו, שהעשייה תמלא את ייעודה. ההבדל איננו בין "על" ו"ב", אלא האם "מעשה" הוא שם הפועל, או שם עצם - הפעולה או התוצר. ולפי זה צריך להבין שגם תשובת בני ישראל, הברכה שברכו את עצמם: "ויהי נועם ה' אלהינו עלינו ... ומעשה ידינו כוננהו" פירושו שמה שעשינו יהיה מכוון ויזכה לנועם ה'. לא מה שנעשה, אלא מה שנעשה, מה שכבר עשינו. לא בעזרת השם כמשאלה לפני העשייה, אלא ה' יהיה בעזרה, לאחר השלמת העשייה.

⁸ מה ברכה היא זו לעניין זה? מה הקשר של ברכה זו לחנוכת או עשיית המשכן? אפשר שרבי מאיר מעדיף ברכות של משה שנאמרו בפירוש במקרא ולא פסוקים מהכתובים. ראה פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) נספחים א - וזאת הברכה אשר מונה את ארבע המקומות במקרא בהם משה ברך את עם ישראל: "ואלו הן ארבע ברכות שבירך משה לישראל: ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם (דברים א יא). ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם (ויקרא ט כג). וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אותם משה (שמות לט מג). מה ברכה ברכן? אמר להם: יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. הדא הוא דכתיב: ויהי נועם ה' אלהינו עלינו וגו' (תהלים צ יז). והדין: וזאת הברכה (דברים לג א)". בברכות של המשכן, בספר שמות ובספר ויקרא לא פורש במקרא מה ברך משה. רק בספר דברים, בתחילתו ובסופו. הברכה שבסופו, ברכת השבטים בזאת הברכה, איננה שייכת לעניין. נשארה לנו הברכה של תחילת ספר דברים: "ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים". ראה דברים רבה על הפסוק.

⁹ הרי לנו בצורה עוד יותר חזקה הקשר למקדש שלמה - "מעשה ידינו כוננהו". ראה טקס חנוכת הבית של שלמה, מלכים א פרק ח והשווה עם חנוכת המשכן של משה בספרים שמות ובמדבר. שלמה נושא נאום ארוך ונמלץ. משה מברך בקצרה וגם לא ברור מהמקרא מה ברך, ורק המדרש מגלה לנו מה ברך משה. שלמה אומר: "הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך", משה לא אומר כדברים האלה. מצטווה, מצווה ועושה.

¹⁰ בתבניתם או כתבניתם. ראה דברינו **וראה ועשה בתבניתם** בפרשת תרומה.

¹¹ במדרש זה משה הוא שמברך את העושים במלאכה: "ויהי נועם ה' אלהינו עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו", נוסף לברכה: "שתשרה שכינה במעשה ידיכם". המדרש גם מדגיש שמשה עומד על גביהם ומשגיח "בכל יום ובכל שעה ללמדם כיצד יעשו את המלאכה, שלא יטעו בה". מכל זה אפשר אולי להבין שהברכות נאמרו בכל מהלך העשייה ולא רק בסופה. הברכה: "שתשרה השכינה במעשה ידיכם" דומה לברכה: שתשרה הברכה במעשה ידיו, שנאמרת בד"כ על העשייה ולא על התוצאה. ואולי גם בתוספתא בה פתחנו יש רמז לכיוון זה, ראה הלשון שם: "כשם שנתעסקתם במלאכת משכן ושרת שכינה על מעשה ידיכם". וראה גם פירוש רש"י לפסוק בזכריה ח ט על בניין בית שני: "והם נבאו לכם שמשותחילו במלאכה תבא ברכה במעשה ידיכם ונתקיימו דבריהם".

¹² ביטוי זה קשה להבנה וכל היודע את פירושו, אלא יחכימו ונודה לו בכל לבב. מהנמשל, התורה שירדה לארץ מול כבוד ה' - השכינה - שנשארה בשמים, ניתן להבין שמדובר במצב שבו הנפש לחוד והעין לחוד והאדם נקרע ביניהם. ראה מדרש זה באסופת ילקוט שמעוני, תהלים, רמז תתמב צא: "אמר רב הונא: נפשי מן תכלתא ועיינא לי מן קודחתא" ומפרש שם פירושו זית רענן: "פירוש תכלתא וקודחתא, שני מקומות הם והוא אומר: נפשי ממקום זה ועיני ממקום אחר בתמייה. כך הקב"ה נתן התורה לארץ ושכינתו בשמים. תכלתא קדחתא, לפי הנראה היה זה שגור בפי המתאוננים על מר גורלם. ותכלתא הוא כמו תכלא (כתובות סב) וקודחתא היא קדחת העין (ע"ז כח) והכוונה שנפשו ירעה לו מן הצרות ועינו קדחו מיגון". וכאמור, כל המאיר נפשנו ועיינינו בפתגם זה יבורך.

¹³ בקשה זו של בני ישראל להורדת השכינה (אשר תשלם את ירידת התורה לארץ), מאירה את הדו-שיח בין משה לבני ישראל (עפ"י המדרש כמובן) באור חדש. בני ישראל מבקשים את הורדת כבוד השכינה. משה מברך אותם: שתשרה השכינה במעשה ידיכם, היינו הדבר גם תלוי במעשיכם; ובני ישראל עונים: ויהי נועם ה' עלינו ומעשה ידינו כוננהו. צריכים סעייתא דשמיא שהשכינה תשרה במעשה ידינו ותישאר בארץ. כך בעולמנו הצר והזמני. אבל לעתיד לבוא כבר לא יהיה הדבר, כביכול, תלוי "במעשה ידינו".

"ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן". זהו שכתוב: "יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן וכו'". אמר רב הונא בשם רבי אידי: מי אמר המזמור הזה? היינו סבורים שבא שלמה ואמר, ולא אמרו אלא משה; זהו שכתוב: "יושב בסתר עליון" - זה משה, שישב "בסתר עליון", שנכנס בתוך הענן, שהוא "סתר עליון", כמו שאתה אומר: "עבים סתר לו" (איוב כב יד), וכן כתוב: "ויבא משה בתוך הענן" (שמות כד יח). "בצל שדי יתלונן" - שלן שם לינות הרבה, שנאמר: "ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה" (שמות לד כח), והוא אמר: "אומר לה' מחסי ומצודתי".¹⁴

רש"י ויקרא פרק ט פסוק כג

ויצאו ויברכו את העם - אמרו ויהי נועם ה' אלהינו עלינו (תהלים צ יז), יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. לפי שכל שבעת ימי המלוואים, שהעמידו משה למשכן ושמש בו ופרקו בכל יום, לא שרתה בו שכינה, והיו ישראל נכלמים ואומרים למשה משה רבינו, כל הטורח שטרחנו, שתשרה שכינה בינינו ונדע שנתכפר לנו עון העגל. לכך אמר להם זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה' (פסוק ו), אהרן אחי כדאי וחשוב ממני שע"י קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם ותדעו שהמקום בחר בו.¹⁵

מחזור ויטרי סימן קמה

ולכך מאריכין בתפילה במוצאי שבת ואומרים ויהי נועם וסדר קדושה ופסוקי נחמות לאחריהם, מפני שביום השבת יוצאין פושעי ישראל מגהינם ויש להם מנוחה בשבת. כדאמר בפ"ר עקיבא. עד שישראל מסיימין אף תפילת המעריב. לכך מאריכין בתפילה שלא יחזרו מהרה לגיהנם ...¹⁶ ומה שאומר ויהי נועם לפי שהוא מזמור של ברכה. וראוי לאומרו ביום ראשון של שבוע.¹⁷

חזק חזק ונתחזק

במולד החודש נתחדש

¹⁴ לא שלמה או דוד חברו את מזמור צא: "יושב בסתר עליון", את הסמיכות ל"ויהיה נעם ה' עלינו". סמיכות זו שייכת למשה שעלה למרום וישב בסתר עליון (ראה כפל המשמעות של הפסוק במפרשים שם אם היושב או הלן הוא הקב"ה או הצדיק הבוטח בו. האם יש לקרוא את הפסוק: יושב בסתר - עליון, או: יושב, בסתר עליון כפי שהמדרש שלנו מציג). ראה רש"י שמות פרק לט מג: "ויברך אותם משה - אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, (תהלים צ יז) ויהי נועם ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו וגו', והוא אחד מאחד עשר מזמורים שבתפלה למשה". כל אחד עשר המזמורים שמתחילים בפרק צ: "תפילה למשה איש האלהים", עד סוף פרק ק "מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ" המסתיים בפסוק: "כי טוב ה' לעולם חסדו ועד דור ודור אמונתו" (הפרק הבא, קא, מתחיל במילים: "לדוד מזמור") - כולם, משה אמרם. ובהם הפרקים שאנו אומרים בקבלת שבת בו שבתה כל מלאכה, כולל מלאכת המשכן.

¹⁵ הברכות "ויהי נעם" ו"תשרה שכינה במעשה ידיכם" באו לאחר שבעה ימים בהם הוקם ופורק המשכן ולא נשאר עומד קבוע. משהו לא הסתדר בהתחלה ורק ביום השמיני, אפשר היה להשלים בברכה. הדבר קשור לחטא העגל ולמעשיו של אהרן כפי שרש"י מביא שם: "כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל, היה מצטער ואמר יודע אני שכעס הקב"ה עלי ובשבילי לא ירדה שכינה לישראל. אמר לו למשה משה אחי כך עשית לי, שנכנסתי ונתביישתי. מיד נכנס משה עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל". פרשני רש"י מביאים את ספרא תורת כהנים שלעיל כמקור לרש"י זה (ראה תורת חיים), אך לנו נראה שהמקור הוא מדרש תנחומא בפרשתנו סימן יא: "וירא משה את כל המלאכה את כל מלאכת המשכן אינו אומר אלא את כל המלאכה שהיה הכל כמעשה בראשית, כמו שכתוב לעיל. מיד ברכם, שנאמר: ויברך אותם משה. מה ברכה ברכן? רבותינו אמרו: ה' אלהי אבותיכם וגו'. רבי מאיר אומר: יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. והם אמרו ויהי נועם ה' וגו'. ולמה כתיב כאן כמה פעמים כאשר צוה ה' את משה? לפי שהרהרו ישראל אחרי משה בשעה שהיו מעמידין המשכן ולא היה עומד. אמרו: שמא דבר קל אמר לו הקב"ה למשה לעשות לו במשכן ומשה מעצמו הכניסנו בכל הטורח הזה ...".

¹⁶ ראה סדר רב עמרם גאון סדר מוצאי שבת: "זוה שנהגו לומר ויהי נועם וקדושה דסדרא ולומר בניעימה ובעריבות טעם באפוקי שבתא, כדי שישתחו ישראל בהשלמת סדריהם, כדי להאריך מנוח לרשעים מלחזור לגיהנם, כדאמרין במוצאי שבת צועק המלאך שהוא ממונה על הרוחות חזרו לגיהנם שכבר השלימו ישראל סדריהם. ולכך מזכירין ישראל בסדר מוצאי שבת. ויהי נועם, כי כן רמז לויהי נועם במוצאי שבת". נראה שמוטיב זה קשור גם בנהר הסמבטיון שנח בשבת והוא מופיע כבר בשאלות דרב אחאי פרשת בראשית שאילתא א, אגדות שהורחבו מאד על בסיס מדרש בראשית רבה יא ה בוויכוח בין רבי עקיבא וטורנוסרופוס לגבי השבת אם היא יום שונה מכל הימים אם לאו.

¹⁷ כאן נראה שמחזור ויטרי נותן טעם אחר לאמירת ויהיה נעם ויושב בסתר עליון במוצאי שבת - הקשר לעשייה של ימות החול שמזכירה את עשיית המשכן. שהרי דברים רבים במשכן מסמלים את מעשה בראשית. ובמעשה בראשית נצטווה האדם לעבודת ולשומרה (ראה דברינו בנושא זה בפרשת בראשית). ופעמים רבות, בפרט בספר שמות שאותו אנו חותמים השבת, נזכרת השבת ועשיית המלאכה ששת ימים, בהקשר עם המשכן. טעם זה נראה לנו יותר מעניין פושעי ישראל הנדונים בגיהנום. כשם שבתחילת השבת האדם פוסק מעשיית מלאכה, כולל מלאכת המשכן, ושובת מכל מלאכה ומכבד את השבת, כך ביציאת השבת הוא חוזר לששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך. בדיוק כמו שהעוסקים במלאכת המשכן, מיד עם צאת השבת חזרו למלאכת המשכן. כך במלאכת הקודש וכך גם במלאכת חול שהיהודי מצווה לקדשה יום-יום. ואם חל יום מקרא קודש במשך השבוע ואין ששה ימי מלאכה - אין אומרים ויהי נעם. משום שמהו כביכול חסר באותו שבוע שאין מתקיים בו: "ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך".

תשס"ח

פרשת פקודי

ובפרשת שקלים נפטיר ונפרש

שבת שלום

מחלקי המים